

Karel Čapek Krátcí dnové

Už od srpna se dočítáme aspoň jednou týdně mínění znalců, to jest hajných, starých pamětníků a jiných pozorovatelů přírody, jaká se dá letos podle různých známek čekat zima.

Tedy bude velmi krutá, protože syslové si prý dělají velké zásoby; bude však také nápadně mírná, protože veveryky nenasadily hustý kožich. Naproti tomu bude krutá, protože jehličiny měly letos mnoho šišek; ale zároveň bude mírná, protože většina dřevin nasadila pupence téměř na rozpuk. Nuže, můžeme se patrně spoléhat na neklamné známky přírody: zima určitě bude, ať už mírná, nebo krutá, nebo obojí; a nemusí nás mýlit, že dosud se neprojevila.

Lidové noviny 10. 12. 1930

Zdroj: http://www.lidovky.cz/karel-capek-kratci-dnove-0w6-/nazory.aspx?c=A111202_143414_In_nazory_glu

Vážené posluchačky,
vážení posluchači,

než jsme se rozkoukali, už tu máme opět Vánoce, svátky, kterým předchází velký úklid, pečení cukroví a nákupy dárků. Někdo však myslí na Vánoce hned po Vánocích a nakupuje dárky, aby měl všechno včas připravené. Ovšem, vážení, myslíte na to, že naše paměť už není tak bystrá jako za mlada, a že na dárky koupené příliš brzy zkrátka zapomenete a objevíte třeba autíčko na ovladač, kdy vnuk už končí střední školu a chtěl by radši skutečné fáro. Pamatuje tedy, kam jste co schovali a hlavně si uchovejte pro sebe zážitky z krásného výletu za dávnou antikou.

Program aGAIN byl projekt mezi dvěma zeměmi, ale protože jsme se Slováky byli jeden stát, máme k sobě pořád blízko a možná po rozdělení ještě blíže. Naši přátelé přijeli speciálně do divadla, ale byli rádi, že jsme je opět provedli centrem Prahy a pověděli jim pár zajímavostí, které se dovídáme při našich vycházkách. Procházel jsem se několika pasážemi, o kterých máte možnost se v našem časopisu také dozvědět.

Vánoce a Mikuláš patří k zimnímu koloritu. V Praze si už na Vltavě nezabruslíme a ani hromady sněhu okolo chodníků nejsou. Místo prohánění se po ledu krmíme kachny a přitom se nám vybaví cimrmanovský film „kachny, kachny, kachny, všude kachny...“ Nicméně vzpomínky nám zůstávají a navíc máme za sněhem a zimními radovánkami dveře otevřené do celého světa. Rádi se pak vracíme do naší bezpečné kotliny, která je chráněná našimi horami bez aktivních vulkánů, usadíme se do vyhřátých obývacích, připravíme si bylinkový čaj, třeba kaštanový, který nás zbaví nachlazení právě z cestování za zimou. Aby byla idylka zcela dokonalá, přidáme pěknou knihu jako vánoční dárek, zabavíme se procvičováním mozkových závitů, prohodíme pár silvestrovských vtipů a potom už jen

vykročení do Nového roku se štěstím v duši a zdravím v těle Vám přeje

Anežka Brázdová

Obsah

✳ Aktuality z naší U3V	3
✳ Celoživotní vzdělávání dospělých – dobrovolnický projekt aGAIN	4
✳ Příspěvky našich posluchačů	6
✳ Zajímavosti	14
✳ Zábavný koutek	16

OKOUZLENÍ ANTIKOU

Ve čtvrtek 8. prosince 2016 se uskutečnila exkurze pro studenty U3V pod vedením dr. Pavla Titze a ing. Ilony Kellerové do barokního zámku Duchcov, kde jsme navštívili stálou expozici obrazů a nově instalovanou výstavu antického sochařství.

Barokní zámek z počátku 19. století je upraven v klasicistním slohu. Poslední majitelé, Valdštejnové, jej na počátku 20. století prodali Československému státu. Ve Valdštejnské obrazárně jsou obrazy ze 17. a 18. století. Nejvzácnější je Venuše a Adonis od Bartholomea Sprangera. Součástí obrazárny je i rodová galerie V. V. Reinera. Současná obrazárna ukazuje také díla z konce středověku. Mezi nejvzácnější z nich patří oltářní obraz z Jeníkova nebo dřevěná socha svaté Kateřiny z 30. let 15. století. V. Vavřinec Reiner byl malířem oltářních obrazů, bitevních výjevů, krajin a monumentálních nástěnných maleb a je jedním z představitelů barokního umění. Obrazy začal sbírat ve druhé polovině 17. století pražský arcibiskup Jan Bedřich z Valdštejna. Další místnosti jsou věnovány krajinomalbě, zátiším a manýristickým obrazům.

V osmi místnostech přízemí zámku vznikla expozice antických památek pod názvem *Okouzlení antikou*. Prohlídka přibližuje sochařské umění antiky a řeckou mytologii. Zaměřuje se také na cesty české aristokracie do jižní Evropy spojené s objevováním památek antického starověku. Bývalý divadelní sál zámku připomene také antické inspirace v barokním divadle. Více než sto odlitků antických soch, které tvoří jádro nové expozice, pochází ze sbírky Univerzity Karlovy v Praze.

Antičtí sochaři vytvářeli sochy představující mytologické postavy v jejich lidské podobě. Viděli jsme např. koupající se Venuši, Herma s Dionýsem, Niobé s dětmi, Dionýse se satyrem, Marsyase a jiné.

Autentický výraz antických soch, charakterizovaný jejich barevnou povrchovou úpravou, ilustruje na výstavě polychromovaná plastika lukostřelce ze štítu chrámu bohyně Afaie.

V sále bývalého antického divadla je umístěna socha Athény a jsou zde vystaveny barokní divadelní kostýmy a divadelní rekvizity. Atmosféru dotváří zvuková kulisa opery Orfeus a Eurydika.

M.Š., M.N.

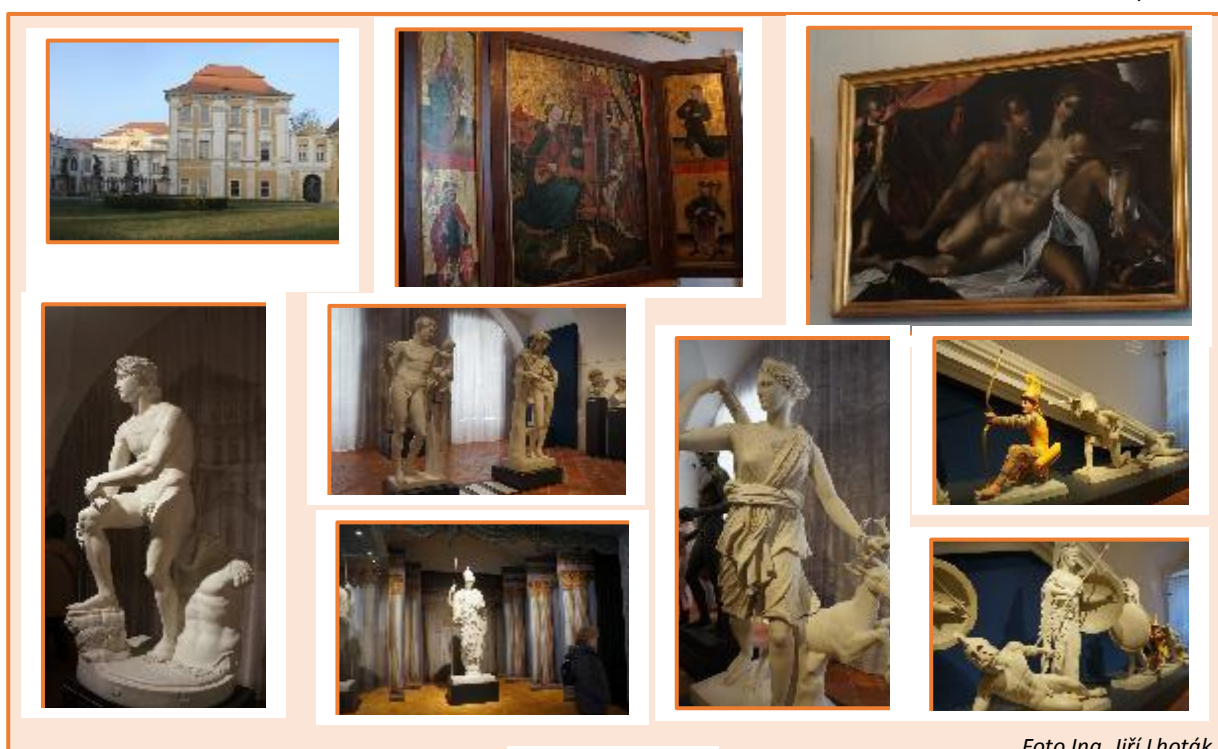

Foto Ing. Jiří Lhoták

✳ Celoživotní vzdělávání dospělých – dobrovolnický projekt aGAIN

Cesta do Prahy za kultúrou a priateľstvom...

Možno si ešte niekto pamätá projekt GAIN z rokov 2012 – 2014 (Opäť spojení dobrovoľníctvom) v ktorom Univerzitu tretieho veku v Žiline, navštívili študentky Univerzity tretieho veku Filozofickej fakulty Univerzity Karlovej z Prahy a pre ochranu osobných údajov si každá vybrala meno po kvetinkách (Slniečnica, Pampeliška, Fialka, Chrupa, Aloe Vera). Účastníci projektu z našej U3V boli v Prahe v dvoch skupinách a zvolili si mená Kamilka, Medovka. (2013) Bleduľa, Nezábudka, Orchidea a Technik (2014). Každý účastník si plnil svoju aktivitu pridelenú v tíme. Pobyty boli náročné, ale úspešné. Odmenou za všetku námahu mi zostalo milé priateľstvo s pražskými „Kvetinkami“, aj keď sme do začiatku projektu o sebe nevedeli.

Projekt skončil 13. 4. 2014 našim návratom do Žiliny. Priateľstvo zostalo. Posúďte sami. Náhoda chcela, že sme s partiou 30 – tých seniorov prechádzali Prahou, cestou z I. Československých športových hier seniorov v Moste 1. 9. 2014 a pražské kvetinky Pampeliška s Aloe vera, nás prišli pozdraviť aj s občerstvením. Stačila im jedna e – mailová informácia o odchode vlaku do Žiliny. Ak máte možnosť spojiť kultúrne podujatie so stretnutím s priateľkami „Kvetinkami“ z U3V FFKU, ktoré sa vám venujú vo svojom voľnom čase a sprevádzajú vás po Prahe – tomu hovorím ŠŤASTIE. Do Prahy sme prišli v nedeľu o 12:00 hod. a tri pražské „Kvetinky“ našu 10 člennú skupinu seniorov z Denného centra aj o. z. JAS z Bytčice, čakali pri vlaku. Prešli sme peši na ubytovanie a spoločne si prezreli Prahu. Neodradil nás ani mierny dážď. Neskoršie nás poctili svojou prítomnosťou ďalšie dve „Kvetinky“, a spolu s nami zhliadli predstavenie na ktoré sme špeciálne prišli. Po skončení predstavenia nás znova odprevadili na ubytovanie.

Aj napriek skutočnosti, že pražské „Kvetinky“ našich členov predtým nepoznali komunikácia bola obojstranne priateľská.

A prečo sme vlastne išli do Prahy na divadlo? Naša generácia si veľmi dobre pamätá p. Janu Štěpánkovú a jej excelentné herecké výkony.

Možno viete, možno nie, že herečka p. Jana Štěpánková sa narodila v našej prímestskej časti Žiliny v Bytčici, ktorá v tom čase bola samostatná obec. V Bytčickom kaštieli bola Detská nemocnica v ktorej jej starý otec MUDr. Hálek pôsobil a takto sa Bytčica stala jej rodiskom.

Nedávno navštívila s p. Zlatou Adamovskou – Štěpánkovou aj Mestské divadlo v Žiline s hrou Na úteku. Nemali sme možnosť vidieť túto hru v Žiline. Mali sme inú akciu, tak sme sa rozhodli navštíviť divadlo v Prahe a pozrieť si uvedenú hru. Oplatilo sa prísť do Prahy a pozrieť si herecké výkony spomínanej dvojice.

Po skončení predstavenia sme spoločne s p. J. Štěpánkovou pobudli v divadelnej kaviarni a o dobrú náladu nebola núdza. Je to veľmi kultivovaná, milá, príjemná dáma, ktorá nemá žiadne maniere veľkej hviezdy. Pred tromi rokmi bola uvedená do Siene slávy v Českej republike. Odovzdali sme pozdravy z vedenia mesta Žilina a umeleckú prácu našich Bytčických medovníkárov, ktorí vytvorili kazetu v podobe Bytčického kaštieľa.

Navštevujeme aj viaceré divadlá ak sa v repertoári nachádzajú hry bez zbytočných vulgarizmov. Keď idete za dobrou kultúrou a priateľmi je každá vzdialenosť blízko.

Mária Žideková

Foto Mária Žideková

✧ Příspěvky našich posluchačů

Pražské průchody, nábližky a pasáže – trochu historie.

Než se vydáme na procházky pražskými průchody a pasážemi, tak několik vět k historii tohoto tématu. První průchody vznikaly v hradbách – nejprve na opevněných hradech, kde to někdy byly přímo tunely. Zpravidla měly široký vjezd pro vozy a koně a úzkou branku pro pěší. To převzala i města, když jim bylo povoleno postavit vlastní hradby. Z této doby nám v Praze zůstala Prašná a Písecká brána. Stejnou funkci plnily i mostecké věže Karlova mostu. Na Vyšehradě pak z 18. století jsou celkem tři: Tábořská, Leopoldova a Cihelná.

V počátcích měst, která byla především dřevěná (hrázděné zdivo, pavlače, doškové střechy) a ohrožovaly je časté požáry, bylo nutné mít mezi domy úzké uličky, které umožňovaly přístup k hořícímu domu pro hašení. S tím souvisely i povinnosti obyvatel při požáru – museli se zúčastnit hašení, háky na strhávání hořících trámů a kožená vědra na vodu byla vždy na radnici. V těchto úzkých uličkách pak mezi domy byly postaveny vzpěry zvané *prampouchy*, které udržovaly statiku staveb. Jedna ze zachovalých je v ulici U Lužického semináře a vede k Čertovce (dnes do restaurace) a má signalizaci, protože dva se najednou nevejdou. Některé jsou zastavěné – např. v Celetné u Milessimovského paláce, v Seminářské, kde je v jejím prostoru nejužší dům v Praze.

Dalšími průchody se staly, zejména v místě trhů, podloubí, která umožňovala pohodlné nákupy i za špatného počasí – Havelský trh a Malé náměstí na Starém Městě.

Kromě výše uvedených bezpečnostních nařízení existovala i povinnost umožnit průchod domem pro pěší v případě dlouhé uliční fronty – tyto průchody sloužily jen pro zkrácení cesty (byly to tedy jakési nábližky) a na noc se zavíraly (na počátku 17. století bylo dokonce vydáno městské nařízení, podle kterého musely být všechny průchozí domy ráno včas zpřístupněny). Těchto průchodů je v Praze několik zachováno, ale většinou zanikly s novými současnými majiteli (U železných vrat - Michalská, U Kočků – Karlova, Husova; jsou to hotely). Některé naopak byly rekonstruovány a vybaveny prodejny a jejich funkce byla posílena o sociální rozměr – jsou to např. pasáže KOGO, U závoje (Havelská ulice) a Hrzánská v Celetné (viz obrázek).

Jen si představte, že kdysi byly průchozí všechny domy spojující Celetnou ulici s Ovocným trhem.

Podloubí byla proražena i v pozdější době, protože bylo nutné se zvyšujícím se provozem na ulicích zajistit bezpečnost chodců. Příkladem je podloubí Staré Mincovny v Celetné, průjezd pro tramvaje a podloubí u Karlových lázní a průjezdy pro tramvaj a auta a průchod pro pěší v ulici Letenské na Malé Straně (výjezd z Malostranského náměstí). Zvláštní situace byla v pražském židovském ghettu – Josefov – které bylo prostorově vymezené a nemohlo se rozšiřovat. To znamenalo stále těsnější zástavbu, která pak byla velmi (z našeho pohledu) romantická, s četnými průchody a zátišími,

ale ve skutečnosti nehygienická a ne příliš bezpečná. To vedlo k naplánování asanace celého tohoto prostoru, která se realizovala v letech 1893 až 1914. V ulicích Haštalské, Kozí, U milosrdných a Na Františku se bouralo ještě i ve dvacátých, padesátých a sedmdesátých letech minulého století. Touto činností se Praha zbavila prostoru, který by z dnešního pohledu byl pro turisty velmi zajímavý a pro historiky velmi cenný.

V 19. století se stávají ve velkých městech novým fenoménem pasáže, které mají svou nezbytnou funkci kromě průchodu i sociální – jejich součástí jsou obchody, kavárny, divadla a později i kina. Prvními vzorovými byly pasáže v Paříži, Římě a Bruselu, podle nich se stavělo i v Praze. Nejvíce těchto pasáží najdeme na Novém Městě, které postihla velká stavební přestavba, kdy ze starých domů gotického založení Karlem IV. zůstalo jen velmi málo – dá se říct, že je zachovalý jen urbanismus – ulice a tři hlavní

náměstí Senovážné, Václavské a Karlovo). Ale Praha nezůstala jen tím, který napodobuje. Ve výstavbě pasáží přinesla i novinky, které se staly jejím patentem – byla to zejména sklobetonová klenba, kterou najdeme v pasáži U Stýblů, banky a U černé růže.

Pasáž banky – Senovážné náměstí – Na Příkopě

Pasáž Broadway – Na Příkopě - Celetná

Rozvoj dopravy a společnosti vůbec si v poslední době vyžádal i nové způsoby komunikace a to jsou nadchody a podchody. Nadchody najdeme zejména v nových čtvrtích Prahy, podchody pak tam, kde se staví metro. Podchody jsou i na Starém Městě – stanice Staroměstská, na Novém Městě je Můstek, Muzeum, nám. Republiky, na Malé Straně Malostranská.

Naše vycházky jsou zaměřeny zejména na Staré Město a Nové Město. Nové město je pak rozděleno na dvě části – na východ od Václavského náměstí a na západ od Václavského náměstí.

Staré Město má začátek u Prašné brány a konec je na Národní třídě. Východní část začíná u pomníku sv. Václava a končí ve Vodičkově ulici, západní část začíná na Florenci (stanice metra C a B) a končí na Václavském náměstí.

*Eva Zbořilová, jaro a podzim 2016
Foto vlastní archiv*

Cárek

Prababička se dívala z okna plného rozkvetlých muškátů do ulice a za chvilku volala na babičku: „Milčo, ukliď to šití, Láďa se vrací a jde s kufrem.“ A pro sebe dodala: „Až odjede, bude zase další dítě na cestě.“ To máte tak. Můj tatínek zpíval první tenor v Plzeňské opeře a domů z Plzně jezdil dvakrát do měsíce. Dráha byla drahá, a tak to ani jinak nešlo. Ale jak přijel s kufrem, to byly určitě divadelní prázdniny. A když zase odjel, do příštích prázdnin už byl na světě Ládík a za rok po něm Ivánek. Na štěstí dostal tatínek po třech letech dojíždění angažmá v Praze. Z prvního tenoru sice na čas sešlo, ale sešlo také z dlouhých odloučení a bouřlivých přivítání tatínka s maminkou, a tak jsme zůstali jenom tři. Přesto to prababičce trvalo ještě hodně dlouho, než se smířila s tím, že čáp už k nám nepřiletí. Asi začal létat o dům dál.

Když mi bylo pět let, zjistila babička, že náš tříletý Ivánek se podobá malému ruskému carovi a začala mu říkat Cárku. Jak na to přišla, nikdo neví. Strejda sice říkal, že s blondatými loknami vlásků až na ramena vypadá spíš jako Malý Lord, ale babička trvala na svém a Cárek se nakonec ujal. Jednou před Vánoce napadlo i v Praze plno sněhu, a tak jsme všichni vyrazili s rohačkama po mamince a s babičkou, zabalenou do kožichu na nábřeží, odkud se sjíždělo na saních až dolů k Vltavě. Já jezdila s Ládíkem, ale Ivánek jezdil o kousek dál s nějakou úplně cizí holčičkou a náramně si spolu rozuměli. A tak jsme sjížděli ten kopec jednou, podruhé, potřetí, až se ty jejich sánky převrátily a Cárek i ta holčička

se váleli v hromadě sněhu. Babička zatím podupávala nahoře na nábřeží a dýchala si do rukavic, aby se zahřála. Když však viděla, že holčička už se dávno zvedla, zatímco náš Cárek se dál válí ve sněhu a ne a ne vstát, spustila pokřik: „Cárku, Cárindo, vstávej honem, ať se nenastydneš, Cárku, Cárindo...“. Ta holčička, která ještě před chvílí podávala bráškovi ruku, aby mu z té hromady sněhu pomohla, stáhla najednou ruku zpátky a povídá: “Chlapečku, ty še menuješ Čárinda? No ty máš ale blbý méno.“ A strčila tu napřaženou ruku do kapsy, druhou popadla sáňky a odcházela pryč, ani se neotočila. Teprve teď začal Cárek řvát, jako když ho na nože bere. Já dodnes nevím, jestli řval proto, že nemohl sám vstát a nebo proto, že ta holčička urazila jeho výsost Cárindu Ivana. Ale jedno jsem věděla jistě. Takový opravdový car určitě nemá lehký život. A pochopila to i babička, protože od té doby byl náš malý Cárek opět Ivánkem.

Mikuláš

Že se blíží Vánoce, to jsme poznali nejen proto, že se naším domem linula vůně vanilky, skořice a jehličí. Všude se totiž dělo něco mimořádného. Doma se peklo, gruntovalo, maminka nás učila koledy a tatínek začal lepit Mikuláše. Každý rok touhle dobou kreslil něco na čtvrtky papíru, stříhal staniol, látku a lepil vatu a stříbro na to nastříhané. Směli jsme se dívat, ale skoro jsme nedýchali, protože jinak bylo stříbro po celém pokoji. Když to dal tatínek všechno dohromady, stál na stole Mikuláš, celý v bílém, se stříbrnou berlou a mitrou. Ale večer k nám přišel opravdový Mikuláš. Na rozdíl od toho papírového byl celý červený a zlatý s bílými fousy, nesl velký koš dárků a šel rovnou k nám do kuchyně. Toho čerta, který brblal a chrastil řetězem, naši do bytu nepustili, ale i tak jsme věděli, že je za dveřmi a trnuli, co bude dál. Mikuláš se nás zeptal, jestli jsme byly hodné děti, jak doma pomáháme, a taky jestli se nepereme a nezlobíme maminku. Bráškové už klečeli na kolenou a modlili se „Andělíčku můj strážníčku“, ale já jsem se nemohla zbavit dojmu, že Mikuláš ví o nás všechno. Dokonce i to, že ten malovaný hrníček, který mi ráno upadl a rozbil se, leží teď zahrabán v kbelíku s popelem na chodbě. Rozběhla jsem se do pokoje a schovala se pod postel, držíc se nohy postele tak usilovně, že mě naši nemohli dostat ven. Ale rozřešil to až Mikuláš. Došel si pro mě sám a řekl mi, že ví, že jsem jinak hodná holčička a ten hrnek jsem určitě rozbít nechtěla, ale že se mám příště přiznat mamince. To už mě vedl za ruku do kuchyně mezi brášky, kteří už dávno rozbalovali cukroví, chroupali ořechy a cpali se ovocem, zatímco já si otírala slzy a slibovala Mikulášovi, že už nikdy nebudu lhát a ke všemu se přiznám. Potom jsem se pomodlila a dostala ty samé dobroty jako bráškové, jenom na dně mé punčošky byl zabalený kousek uhlí. To abych nezapomněla na svůj slib. Mikuláš už dávno odešel a celá rodina obdivovala naši nadílku, jenom babička mi scházela. „Kdepak je babička?“ ptám se, ale nikdo mi neodpověděl. Teprve po chvíli se otevřely dveře a babička přišla mezi nás. Hned jsme se k ní seběhli a vyprávěli, jak byl u nás Mikuláš. Když babička promluvila, neudržela jsem se a řekla: "Babičko, ten Mikuláš měl úplně stejný hlas jako ty." Všichni mi to vylouvali a byli přesvědčeni, že se jim to povedlo. Jen babička a já jsme

věděly své. Od té doby jsem se Mikuláše už nebála. Časem jsem se dozvěděla, že babička si kostým Mikuláše vypůjčila z divadla, ale na její slova jsem nikdy nezapomněla. A potom už to do Vánoc vždycky rychle uteklo.

Vánoce

Vůně cukroví a jehličí, koledy, teplo domova a celá ta zvláštní, vánoční atmosféra táhne každým rokem o Vánocích lidi domů. My jsme ale doma neměli stání. Chodili jsme sáňkovat, prohlíželi v ulicích rozzářené výlohy, sledovali jsme prodej kaprů, poslouchali koledy a večer před spaním jsme prosili Ježíška, aby k nám nezapomněl přijít. Dokonce jsme kvůli tomu chodili i do kostela Svatého Václava pomodlit se u andělíčka, ale protože jsme neměli do jeho kasičky co vhodit, aby nám také zakýval hlavou a slíbil, že naše přání Ježíškovi vyřídí, trhali jsme si knoflíky z kabátků a házeli tam místo drobných mincí knoflíky. Andělíček kýval hlavou jako o závod a kostelník a babička se nestačili divit. Kostelník proto, že místo drobných vyndával z kasičky samé knoflíky a babička proto, že jí nešlo na rozum, proč máme kabátky pořád bez knoflíků. Ale dočkali jsme se. Přišel Štědrý večer a tajuplná štědrovečerní nálada byla cítit ze všech koutů našeho bytu. Maminka osmažila kapra, babička dopekla štrůdl a zasedli jsme všichni k svátečně prostřenému stolu. Ale my jsme neměli u večeře stání. Pořád jsme pokukovali ke dveřím pokoje a nemohli jsme ani jíst. Konečně zazvonil zvoneček, který oznamoval, že Ježíšek už přišel. Teprve potom jsme směli do pokoje, kde stál rozzářený vánoční stromeček a pod ním plno dárků. Dostala jsem své první brusle Darlingy, přišroubované na hnědých, kožených botách, čepice se šálou, rukavice a dvě pohádkové knížky. Bráškové dostali každý autíčko Tudora, čepice, šály a rukavice jako já, i pohádkové knížky. Měli jsme velikou radost ze všeho, ale byli jsme tak zmoženi tím napětím a sváteční náladou, že jsme brzy usnuli. Na Boží hod jsme si už po ránu pochutnávali na smaženém kaprovi a na cukroví, a potom jsme šli všichni do kostela, podívat se na jesličky. Odpoledne se mnou šla babička prvně bruslit. Vltava byla zamrzlá až k druhému břehu a v Háfnu se už bruslilo. Na ledě byly u břehu nataženy červené koberce, u nich stály lavičky na přezouvání, hrála muzika, u stánků prodávali horký čaj, grog i svažené víno, a také smažené klobásy, které tak krásně voněly. Babička mi obula boty s bruslema a já se dmula pýchou, že mám brusle s botama a ne ty šlajfky na klíček, které se šroubovaly přímo k botám, ve kterých jste přišli. Babička řekla: „Jezdí tady u břehu, já si dojdu pro něco na zahřátí“ a odešla po červeném koberci k nejbližší boudě. Když jsem se konečně postavila na brusle, hned jsem spadla. Zvedla mě mladá paní s pánem, kteří kolem kroužili, jakoby to vůbec nic nebylo. Vzali mě za ruce mezi sebe a kousek mě vezli, potom mi zamávali a zmizeli mezi bruslaři. A tak jsem to zkusila sama. Párkrát jsem ještě spadla, ale pokaždé jsem ujela o kus dál a dál, za chvíli už kolem mě nikdo nebyl a hudbu jsem slyšela jen z dálky. Když jsem se ohlídl, byly boudy s babičkou i s bruslaři daleko a já stála sama skoro na druhém břehu Vltavy. Měla jsem strach a rozjela jsem se zpátky jako o závod. Hudba i bruslaři se zase přibližovali, ale to už jsem viděla a hlavně slyšela babičku a plno lidí, jak mě volají. Dostala jsem tenkrát pár na zadek a pořádně vyhubováno, že nesmím sama nikam jezdit. Ale

ten krásný pocit závratě a radosti z volnosti a pohybu i ze strachu dohromady už jsem nikdy nezapomněla. Na Vltavě jsme pak bruslili celou zimu skoro každý den a každý rok, dokud nepostavili Slapskou přehradu. Potom už Vltava nikdy nezamrzla tak, aby se na ní dalo bruslit. Ale to už byl jiný rok a jiné Vánoce.

Vladana Machiánová

Dárek k Vánocům

Tato příhoda se stala v době, kdy moje tchýně s tchánem žili na svém gruntě na vesnici u Olomouce. Obytná část měla s bývalými stájemi a stodolou čtvercový půdorys, chovala se zde kdysi prasata, koně a kráva, a bylo zde vše, co ke statku patřilo. Když jsem tam začala jezdit já, novopečená manželka, se svým mužem, zbyla už jen obrovská zahrada, slepice, husy, kachny a králíci.

Při každé návštěvě jsme se snažili nějak pomoci, a tak jsme uklízeli, kopali na zahradě, krmili zvířata a já jsem vařila. Za to nám tchýně vždycky něco přibalila na cestu zpět, tu králíka, tu slepici. Jednou bylo třeba, abychom tam jeli, já jsem ale musela v sobotu do práce. Manžel jel tedy sám s dárky. Bylo to před vánočními svátky, byla zima, plno sněhu. Bylo tam třeba sundat sních z okapů, shrnout sních ze dvorku a podobně.

Už byla večer v neděli tma, když mi manžel zavolal, že jede domů a ať se těším, že tentokrát „mi“ tchýně posílá k Vánocům 6 kachen a demižon domácího vína. Zaradovala jsem se. Pečená kachna s tymiánem, no to je lahůdka! Měla jsem čas, k nám to bylo 220 km a tak jsem uklidila naši velkou mrazničku, která byla naštěstí napůl prázdná a těšila jsem se, jak tam budu ukládat ty kachničky.

Manžel dorazil, otevřel dveře a ukázal na velkou přenosku na zemi. Tam bylo šest krásných kachen, ALE – ŽIVÝCH!!!! Polilo mě horko. Zabít bezbolestně kachnu sice umím (to mě naučil řezník), ale oškubat šest kachen v paneláku, to bude hrůza!! A byla. Aby se netrápily, nejprve jsem je zabila všechny a začala se šhubáním. Peří bylo všude. Pak jsem začala s vyvrhováním, ruce až po zápěstí umazané od krve, na kterou se lepilo peří. Když jsem jakž takž skončila, chtěla jsem umýt sebe, kachny a pak pokračovat, pustila jsem kohoutek - A - NETEKLA VODA !!!

Že by to někdo někde napsal a já si nevšimla? To už byly asi tři hodiny ráno. Manžel celou dobu spal. Vzdala jsem možnost jít druhý den do práce (stejně jsme si museli vybrat do konce roku dovolenou),

nalila jsem si víno a tupě hleděla na kachničky, které čekaly na vodu. Já taky. V pět začala téct. Tu nastala moje chvíle. Zbytek práce už jsem zvládla celkem dobře, i když zbytky mé noční činnosti se mi podařilo zahladit až za půl dne.

Ano, byla to nepříjemná situace, ale v tomto případě byl prospěch určitě mnohonásobně vyšší než trocha nepohodlí. Na ty kachny si vzpomínám dodnes, a dívíte se?

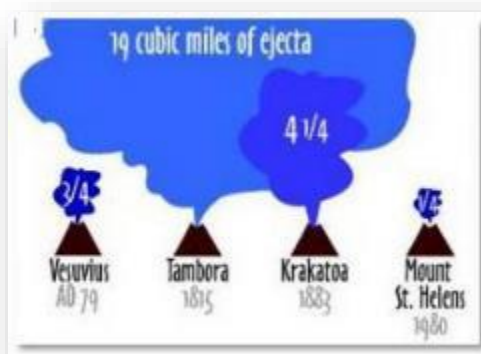
Marie Coufalová

Rok bez léta

Rok 2016 co nevidět skončí. Nechci propásnout příležitost k připomenutí kulatého výročí, které se k tomuto roku vztahuje. Uplynulo 200 let od roku, kdy se nedostavilo do našich končin léto.

Co tomu předcházelo: 10. dubna 1815 došlo k největšímu historicky doloženému výbuchu sopky v dějinách lidstva. Tehdy se na ostrově Sumbawa v Indonésii, po tisícileté nečinnosti, probudil k životu vulkán Tambora.

Jevy, které doprovázely erupci, jsou těžko představitelné. Po původní 4 300 metrů vysoké hoře zbylo o přibližně 1500 metrů nižší torzo s obrovským kráterem o průměru šesti kilometrů.

V následujících dnech spadla na Sumbawu a okolní ostrovy silná vrstva popela, která společně se sírou obsaženou ve vzduchu, zahubila vše živé v okruhu 80 km. Výbuch měl rovněž dopad na východní Indii. Kvůli prachu a sirným oblakům se zpozdily monzunové deště, což mělo za následek velké sucho a neúrodu. K tomu se přidala obrovská epidemie nového kmene cholery, na který nemělo obyvatelstvo vybudovanou obranyschopnost. Choroba se rozšířila nejen po Asii ale dokonce jako první pandemie cholery i po celé zeměkouli a vyžádala si desítky milionů obětí.

Erupce Tambory byla podle expertů asi 20 krát větší než známější výbuch Vesuvu v roce 79 a daleko předčil explozi nedaleké sopky Krakatoa, která nastala v roce 1883. Zprávy o výbuchu sopky Krakatoa se po světě rozšířily daleko rychleji, lidé v té době již komunikovali prostřednictvím telegrafů.

V Evropě si výbuchu více než deset tisíc kilometrů vzdálené sopky Tambora nikdo nevšiml. V té době vrcholily Napoleonské války, sýpky byly téměř prázdné, propukaly nepokoje. Mračno sopečného prachu ale vyrazilo na cestu kolem světa. Brzy se začaly projevovat změny počasí, které měly významný vliv na obyvatelstvo zejména v Evropě a severní Americe.

Zima 1815/1816 byla jednou z nejchladnějších zaznamenaných zim. Sníh padal až do května, potom přišly vytrvalé deště, kroupy a bouřky. Z úrody nezbylo téměř nic. Propukl hladomor, později se přidaly i epidemie cholery a tyfu, úmrtnost se proti už tak vysokému průměru zvýšila na dvojnásobek. To vyvolalo první vlnu migrace z Evropy do Ameriky a také do Ruska, kde změny klimatu nebyly tak citelné. Kromě západní části Evropy byly dopady největší v severovýchodním cípu USA a na východním pobřeží Kanady. V severní Americe mrzlo celé léto, takže zamrzaly řeky a jezera. Půda zůstala na některých místech zamrzlá tak, že se farmáři ani nepokusili něco zasít. Tisíce lidí, především farmářů a jejich rodin, se vydaly na cestu a hledaly příhodnější klima, úrodnou půdu a lepší podmínky k živobytí. Došlo tak k obydlení centrální části, která se následně stala jedním ze zemědělsky nejvýkonnějších regionů na světě.

Situaci v Českých zemích popisuje známý písmák, milčický rychtář František Jan Vavák. Tyto verše napsal v roce 1816 několik měsíců před svou smrtí:

Pane Bože všeho světa,
račiž už nám dáti léta
po vojně zas pokojnější
těž tu minci stálejší.

Podle toho si pomysli
a předlož všecké v tý svý mysli,
co tu koštujou sedláka
řemeslníci a čeládka.
Bože rač se smilovati,
svou milostí pomáhati,
časy stálejší nám dáti!

Dopady katastrofy nebyly jen negativní. Zkušenost prožitá v dětství během roku bez léta ovlivnila německého chemika Liebiga. Liebig se zaměřil na výživu rostlin. Jako první propagoval myšlenku, že rostliny odnímají z půdy velké množství živin, které je potřeba dodávat, aby byla zajištěna další sklizeň. Do té doby panoval názor, že jediným zdrojem živin pro rostliny jsou organická hnojiva.

Velké pokroky učinila medicína, která se musela potýkat s následky epidemie cholery a tyfu, které propukly také v důsledku špatných hygienických podmínek. Díky tomu je dnes cholera poměrně snadno léčitelná.

Sopečná katastrofa se odrazila i v umění. Jeden z nejznámějších malířů, britský krajinář J. M. W. Turner, pokládáný za předchůdce impresionismu, namaloval mnoho romantických západů slunce – ovlivněných sopečným prachem.

V důsledku výbuchu Tambory vznikla i známá literární díla. V létě roku 1816 se sešla skupina literátů kolem Mary Shelly a Lorda Byrona u Ženevského jezera. Počasí nebylo ideální a tak skupinu literátů napadlo vyhlásit soutěž o nejlepší strašidelnou historiku. Mary Shelly tady napsala Frankensteina a Lord Byron upírskou historiku, kterou sice nedokončil, ale rozhodně nezapadla – stala se předchůdcem v Anglii velmi populárního upírského žánru.

Jak by to dopadlo dnes: v současnosti v blízkosti do stovky kilometrů od nějaké zatím spící sopky žije asi 800 tisíc lidí. Největší riziko „dřímá“ v podobě supervulkánu pod jedním z nejznámějších národních parků Yellowstone. Jeho výbuch by pravděpodobně znamenal zkázu celého lidstva. Vědci ujišťují, že výbuch v nejbližších několika stovkách let nehrozí.

Věřme jim a doufejme, že mezi lidmi, kteří se neživí přímo zemědělstvím, se v běžných hovorech o počasí budou řešit jako největší katastrofy popršená dovolená nebo zmrzlá rajčata na balkoně.

Při pohledu do minulosti si uvědomujeme, kolik historických událostí bylo způsobeno výkyvy přírody a podnebí, mějme na mysli, že lidé nejsou tím, kdo věci řídí, ale že jsou jen malou součástí ekosystému Země a jejich dobré i špatné počiny Zemi ani nespasí, ani nezničí.
Nejen na sopky jsme krátcí.

J.B.

Použité zdroje:
technet.cz/sopky
wikipedia.org/Tambora
bystron.blog.idnes.cz

Kaštan

Aesculus hippocastanum, jírovec maďal

Kaštan je strom vysoký až 30 m, řapíkatými listy, dlanitě pětičetnými až sedmíčetnými. Lístky jsou až 20cm dlouhé, vroubkovaně pilovité. Květy jsou sestaveny do jehlancovitých lat z vijanů. Mají pěticípý, zvonovitý kalich a pětiplátečnou bílou korunu se žlutou a červenou skvrnou. Plod je tobolka s 1 až 3 semeny (kaštany). Kvete v květnu a v červnu.

Výskyt – původní druh na Balkánu a v Malé Asii, dnes pěstovaný ve všech evropských zemích. U nás se vysazuje zejména ve stromořadích a místy i zplaňuje.

Užívaná část – květ (ojediněle také kůra a loupané semeno).

Sběr a úprava – květ se sbírá za suchého počasí. Kaštany se suší ve stínu, pro velmi rychlé napadání plísní se obvykle uměle dosušují. Droga je bez pachu a chutná hořce.

Účinné látky a působení – Suché kaštany obsahují až 28% saponinů, z jejichž směsi byla izolována aktivní látka aescin, dále obsahují aeskulin, fraxin a třísloviny. Semena dále obsahují až 8%

tuku, až 10% proteinu a značné množství škrobu. Ve květech jírovce byly dokázány glykosidy quercetin, quercitrin a isoquercitrin.

Droga usnadňuje odkašlávání a ulehčuje rozpouštění hlenu. Působí také na cévní systém.

Užití – vnitřně a zevně v nálevu (2 – 3 čajové lžičky na šálek vody) při zánětu horních cest dýchacích, napomáhá rozpouštění a uvolňování vazkých hlenů. Kůra má vliv na cévy – upravuje venózní a lymfatické poruchy, působí hojivě při hemeroidech, křečových žilách apod.

Poznámka

Kaštany obsahují hodně škrobu, oleje, bílkovinných látek, tříslovin a saponinů. Užívalo se jich k výrobě mýdlových náhražek (obsahují až 15% pěnivých saponinů).

V přiměřené dávce jsou vhodným krmivem pro zvíř. U člověka mohou vyvolat otravu (obsah saponinů). Pozor na děti!

Zdroj:

Dr. A. Hrabětová-Uhrová, *Příroda zdroj zdraví (Herbář léčivých bylin)*

Velehrad nakladatelství dobré knihy v Olomouci, 1941

Víte, že?

Čím ostřejší nůž, tím lepší prý může být i jídlo.

Když třeba limetku nakrájíte natenko, získáte z její slupky víc olejí.

Zástupci hmyzu nejsou jen necitelnými stroji. V jejich evoluci sehrála roli i schopnost cítit štěstí a skepsi.

Kvůli rotaci Země se Měsíc od naší planety pozvolna vzdaluje – v současné době asi o 3,8 cm za rok.

Zdroj

Časopis 100+1 zahraničních zajímavostí 19/2016

Slunečnice se otáčejí za slunečním světlem pouze v době svého růstu. Jak rostlina rozkvétá, pohyb postupně ustává. Květenství zůstávají zpravidla nasměrována východním směrem, zrající se poté klopi pod tíhou semen.

Zdroj
Časopis 21. století 12. 12. 2016

Četba

Jung Changová, Divoké labutě

Autobiografická kniha čínské autorky, která se po vydání okamžitě stala bestsellerem. Kniha barvitě líčí neobyčejné zvyklosti a rituály, popisuje nádherné krajiny, ale i nerovnoprávné postavení čínských žen.

... „Siao-chej se dvakrát zúčastnil bití učitelů. Jednou z obětí byl učitel tělesné výchovy, kterého odsoudili jako „škodlivý element“. Několik dívek v Siao-chejově věku tohoto učitele totiž obvinilo, že jim na hodinách tělocviku osahával prsa a stehna. Chlapci ho tedy napadli, do značné míry proto, aby udělali dojem na děvčata. V tom druhém případě se jednalo o učitelku mravouky.“ ...

John Maxwell Coetzee, Chlapectví (nositel Nobelovy ceny za literaturu)

Nelehké dospívání mladého muže v dusné atmosféře Jižní Afriky.

... „Povídá se, že se vláda chystá vydat nařízení, aby všichni školáci, kteří mají afrikánské příjmení, přešli do afrikánských tříd. Rodiče si o tom doma taky špitají; očividně jim to dělá starosti. Pokud jde o něj, zachvátí ho panika při pomýšlení, že by musel přejít do afrikánské třídy. Řekne rodičům, že neposlechne. Odmítne chodit do školy. Pokoušejí ho uklidnit. „Nic se nestane,“ chlácholí ho. „Jsou to jen řeči. Než něco udělají, bude to trvat roky.“ Nepřesvědčí ho to.

Bude záležet na školních inspektorech, dozví se, aby z anglických tříd odstranili nepravé anglické žáky. Žije v hrůze, že dne, kdy takový inspektor přijde, prstem pojede po seznamu žáků v třídní knize, zvolá jeho jméno a přikáže mu, aby si sbalil věci. Má na ten den plán pečlivě promyšlený. Sbalí si věci a odejde bez odmlouvání ze třídy. Ale nepůjde do afrikánské třídy. Místo toho, klidně, aby nevzbudil žádnou pozornost, dojde k přístřešku pro kola, vezme si to svoje a pojede domů tak rychle, aby ho nikdo nechytil. Pak se tam zavře a zamkne hlavní vchod a řekne matce, že se do školy nevrátí a že jestli ho zradí, tak se zabije.

Obraz doktora Malana se mu vryl do paměti. Ten jeho kulatý, hladký obličej bez náznaku porozumění nebo soucitu. Podbradek se mu pohybuje jako žabákovi. Rty má našpulené.“ ...

☀ Zábavný koutek

E. G. Hall

Mysl je trochu jako zahrada. Když jí nedodáváme výživu a nekultivujeme ji, zaroste plevelem.

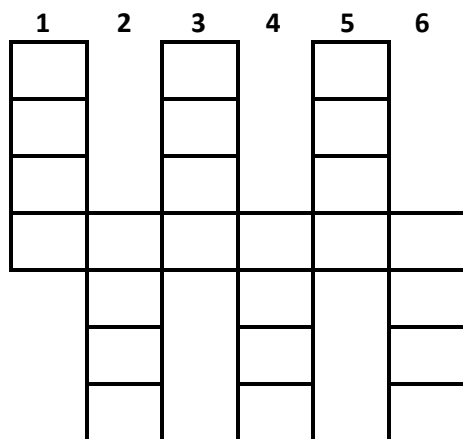

Doplňte tři stejná první písmena

. . . l
. . . s a
. . . l í k
. . . c e n í
. . . l o v n a

Učíme se pro . . . (tajenka)

1. Forma
2. Jméno fenky
3. Druh látky
4. Název řeky
5. Exkrement
6. grafit

VYKROČTE DO NOVÉHO ROKU S ÚSMĚVEM

Veze taxikář opilého muže, a jak tak kouká do zrcátka, vidí, že se muž svléká.

Hned ho upozorní: „Pane, ale tohle není hotel.“

Opilý povídá: „No, to jste mi mohli říct hned, já už dal boty za dveře.“

Koukám, že jsi koupil elektrický sporák. Hodně žere?

„Nebude to tak strašný, prodavačka říkala, že to žere kilo vaty.“

Přijde pán do Národního divadla:

„Dáváte Hubičku?“

„Dovolte! A pár facek byste nechtěl?“

REKLAMA: „Muži, kterýkoli zde vystavený kožich vás přijde levně ve srovnání se skandálem, který ztropí vaše žena, když ji z dovolené nic od nás nepřivezete!“

„Pane vrchní, prosil bych vás, abyste byl tak laskav a dal mi rohlíky spíše dnešní než včerejší.“
„Velice lituji, pane, ale dnešní budou až zítra.“

„Ty umíš držet slovo! Na Nový rok jsi se zapřísahal, že si do hospody už nesedneš. Dnes jsi tam byl zase!“
„Ano, ale pil jsem ve stoje.“

„Momentálně vám nemohu sdělit diagnózu vaší nemoci. Myslím, že příčinou bude rum.“
„Tak já přijdu, pane doktore, až budete střízlivý.“

„Pustím tě do hospody, ale jen když slíbíš, že budeš do devíti doma.“
„Když jináč nedáš, tak dobře. Do devíti budu doma a pak půjdu.“

Byla půlnoc a středověk. Na nádvoří Karlštejna kráčí ochmelenec v brnění. Proti němu Otec vlasti Karel IV.

„Co to vidí můj císařský zrak? Tak opilý rytíř?“
„Slavím svátek Vaší císařské Milosti.“
„Co říkáš? Vždyť dnes není Karla!“
„To sice není, ale je čtvrtého!“

P
F

2
0
1
7

Uzávěrka pro příští číslo je 10. 3. 2017
Těšíme se na Vaše příspěvky – redakce Klubu posluchačů a absolventů U3V FF UK
Příspěvky zasílejte na e-mail: ff-blogklub@seznam.cz
Příští číslo, pokud pošlete příspěvky, vyjde v březnu – předem děkujeme za spolupráci

Praha 14. prosince 2016

